نقش نیروهای نظامی و انتظامی در ارتقاء سلامت اجتماعی طی همه‌گیری کرونا ویروس ۲۰۱۹

*ابراهیم رهبر کرباسدهی[۱]

سردبیر محترم

کرونا ویروس ۲۰۱۹ (Coronavirus 2019) نوعی پنومونی ویروسی است که در دسامبر سال ۲۰۱۹ در ووهان (Wuhan) چین شیوع یافت. در اوایل سال ۲۰۲۰ میلادی سازمان بهداشت جهانی (World Health Organization) نیز طی اطلاعیه‌هایی شیوع این ویروس را عامل وضعیت اضطراری بهداشت عمومی در سرتاسر جهان اعلام کرد و گسترش بسیار سریع این بیماری در چین و سپس در جهان، نگرانی و وحشت زیادی را در بین مردم جهان به وجود آورد. کرونا ویروس ۲۰۱۹ دارای قابلیت شیوع و انتقال بالاتری از دیگر اعضای خانواده کرونا ویروس است؛ اگرچه نرخ مرگ و میر ناشی از کرونا ویروس جدید بسیار پایین‌تر بوده و حدود ۴ درصد گزارش شده است (۱). بررسی نتایج پژوهش‌های متعددی که بر روی بیماران مبتلا به کرونا در طی انتشار بیماری انجام شده، نشان می‌دهد که تعدادی از اختلالات روانشناختی مانند اضطراب، ترس، افسردگی، تغییرات هیجانی، بی‌خوابی و اختلال استرس پس از سانحه با درصد شیوع بالا، از این بیماران گزارش شده است (۲ و ۳).

در روزهای بعد شیوع این بیماری به دلیل انتقال سریع انسان به انسان در سراسر چین و به دیگر کشورها گسترش یافت. کشور ایران از نخستین کشورهای مبتلا در خاورمیانه است و در ۱۹ فوریه سال ۲۰۲۰، اولین علائم بیماری کرونا ویروس جدید در ایران در شهر قم ثبت شد. مرکز سرایت در ابتدا شهر قم و سپس تهران و گیلان بود که خیلی زود و در کمتر از دو هفته به تمامی ۳۱ استان کشور منتشر گردید (۴).

در حال حاضر زندگی میلیون‌ها نفر در سراسر جهان تحت تأثیر بحران ناشی از شیوع بیماری کرونا قرار گرفته که هزینه‌های هنگفت اقتصادی و اجتماعی به بار آورده است. علی‌رغم تلاش‌های صورت گرفته در بسیاری از کشورها برای کاهش خطرپذیری و آثار منفی این بحران، آسیب‌ها و هزینه‌های ناشی از آن در حال افزایش است. از این رو، مدیریت بحران می‌تواند این هزینه‌ها را کاهش دهد و جوامع مختلف را در برابر آن ایمن و مصون کند. در مقابله و مدیریت بحران ناشی از کرونا، بخش‌های بهداشت و درمان به عنوان خط مقدم و بخش اصلی وارد عمل شده‌اند اما به دلیل تخصص، آمادگی همیشگی و توان علمی و لجستیکی (Logistics) موجود در نیروهای مسلح و مجموعه‌های نظامی کشورها، این بخش نیز نقش بزرگی را در کمک به دولت، مردم و نهادهای اجرایی در مقابله با بیماری کرونا و مدیریت بحران ناشی از آن، عهده‌دار شده‌اند (۵).

مدیریت بحران ناشی از کرونا در ایران برای نیروهای نظامی به صحنه خدمت همه جانبه بدل شده است و فرماندهی انتظامی جمهوری اسلامی ایران (فراجا)، ارتش جمهوری اسلامی ایران (آجا)، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی (سپاه) و وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران (ودجا) به میدان عمل و مقابله با بحران ناشی از این بیماری آمده‌اند. این نیروها در سه حوزه پیش بیمارستانی، بیمارستانی و پسا بیمارستانی فعالیت می‌کنند (۱). در روزهای ابتدایی، فراجا با فعال کردن پدافند زیستی و ضدعفونی تمامی مکان‌ها و معابر و توزیع بروشورهای آموزشی و تجهیزات حفاظت فردی، نسبت به مقابله با بیماری کرونا وارد عمل شد. پس از گذر از مرحله اولیه و درگیر شدن کشور به بیماری کرونا، فراجا در برخورد با سودجویان محتکر در کنار وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی قرار گرفت و به بازرسان این وزارتخانه در کشف انبارهای ماسک و مواد ضدعفونی

مجله علوم مراقبتی نظامی ■ سال نهم ■ شماره ۱ ■ بهار ۱۴۰۱ ■ شماره مسلسل ۳۱ ■ صفحات ۱-۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۴/۹
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۲/۶
تاریخ انتشار: ۱۴۰۱/۳/۳۰

۱- کارشناسی ارشد روانشناسی و آموزش کودکان استثنایی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران (*نویسنده مسئول)
آدرس الکترونیکی: Ebrahim.Rahbar74@gmail.com

[Downloaded from mcs.ajaums.ac.ir on 2026-11-26]

[DOI: 10.52547/mcs.9.1.1]

و همچنین بازگشایی و عرضه این کالاهای احتکار شده به مردم کمک بسیار بزرگی نمود (۱).

تلاش پلیس راهنمایی و رانندگی فراجا (پلیس راهور) در کنترل محورهای ورودی و خروجی شهرها برای مدیریت شیوع بیماری کرونا انجام شده و نیز با تعطیلی مراکز تعویض پلاک و سپس با نوبت‌دهی اینترنتی تلاش نمود تا تجمعات کمتر و تردد مردم در سطح شهر کاهش یابد. فراجا ضمن تأمین امنیت و حفظ نظم عمومی، در تعطیلی اماکن عمومی، محل‌های تجمع، سینما، کنسرت‌ها، وزرشگاه‌ها و پیاده‌سازی فرآیند فاصله‌گذاری اجتماعی همکاری داشته است (۶).

پلیس فضای تولید و تبادل اطلاعات فراجا (پلیس فتا) نیز از همان ابتدا با سایت‌ها و کانال‌های فضای مجازی که اقدام به شایعه‌سازی و خبرسازی‌های دروغ و ایجاد فضای مسموم کرده بودند، در کنار وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی قرار گرفته و برای کاهش این تنش‌ها تلاش کرده است و سعی در تأمین امنیت روانی جامعه دارد. در این بحران، الکترونیکی شدن فعالیت‌های حوزه پلیس و جلوگیری از مراجعه مردم به نهادها و زیرمجموعه‌های فراجا نیز بیش از پیش احساس می‌شود و همچنین فراجا با راه‌اندازی مراکز مشاوره و مددکاری اجتماعی در معاونت اجتماعی و دوایر کلانتری‌ها در سراسر کشور، بستر و زمینه پیشگیری از مسائل اجتماعی و ارائه خدمات به مراجعین را فراهم نموده است (۷).

ودجا نیز با استفاده از توان صنعتی خود به سمت تولید کیت‌های تشخیصی کرونا ویروس در کنار تولید مواد بهداشتی و ضدعفونی کننده و برخی اقلام مانند ماسک، لباس‌های حفاظتی برای کادر درمانی بیمارستان‌ها که از نیازهای اصلی در امر پیشگیری است، پرداخته است. آجا و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی با توجه به تجربیات بسیار طولانی از زمان دفاع مقدس تا به امروز در خصوص مقابله با انواع بیماری‌ها و مصدومیت‌ها، اقدام به تشکیل قرارگاه‌های ویژه برای مقابله با بیماری کرونا کرده‌اند که در بین آن‌ها می‌توان به راه‌اندازی قرارگاه امام سجاد (ع) در تاریخ ۷ تیر ۱۳۹۹ در شهر مهاباد (۸) و قرارگاه بهداشتی درمانی امام رضا (ع) در تاریخ ۲۳ اسفند ۱۳۹۸ در شهر تهران توسط سپاه پاسداران انقلاب اسلامی نام برد (۹) و همچنین در این میان، برپایی ۷ بیمارستان صحرایی در شهرهای تهران، قم، کاشان، گرگان، بابل، مهاباد و دیوان‌دره با ظرفیت ۱۰۵۶ تخت بستری و ۴۵ تخت آی سی یو از مهم‌ترین اقدامات سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در این زمینه بوده است (۱۰). در کنار واکسیناسیون خودوریی، اجرای طرح سردار شهید حاج قاسم سلیمانی نیز یکی دیگر از افتخارات سپاه پاسداران انقلاب اسلامی می‌باشد که از تاریخ ۲۰ آبان ۱۳۹۹ با غربالگری خانوار در محل سکونت و تهیه بسته حمایتی در سراسر کشور به صورت فعال انجام گرفت (۱۱).

پس از اعلام ستاد ملی مبارزه با کرونا مبنی بر ضرورت ایجاد مراکز جدید واکسیناسیون، آجا نیز با احداث نزدیک به ۱۲۰ ایستگاه تزریق واکسن و افتتاح پایگاه خودرویی واکسیناسیون در تاریخ ۲۷ تیر ۱۴۰۰ که روزانه ۱۵ هزار واکسیناسیون انجام می‌دهند، نقش مهمی را در حفاظت از سلامت و پیشگیری از این بیماری ایفا می‌کند. از دیگر اقدامات مهم آجا، برپایی بیمارستان‌های صحرایی و نیز اختصاص بیمارستان‌های تخصصی‌شان به درمان بیماران مبتلا به کرونا ویروس بود که احداث بیمارستان تنفسی در سیستان و بلوچستان و تشکیل قرارگاه منطقه‌ای شمال شرق در ۵ استان برخی از این اقدامات می‌باشد. آزمایشگاه تخصصی دانشگاه علوم پزشکی آجا اولین آزمایشگاه تخصصی بعد از انستیتو پاستور بود که یک آزمایشگاه مرجع در زمینه کرونا ویروس بوده است (۱۲).

در بحران ناشی از کرونا ویروس، نیروهای نظامی و انتظامی با تمام ظرفیت و امکانات خود به عنوان مدافعان وطن در کنار مدافعان سلامت به ارائه خدمت می‌پردازند. همه این تلاش‌ها و زحمات پرسنل نیروی نظامی و انتظامی، وقتی به نتیجه و ثمر می‌رسد که مردم نیز همراه و همدل باشند و توصیه‌ها و تذکرات را جدی گرفته و عملی کنند؛ چرا که در حال حاضر طبق دستورالعمل ستاد ملی مبارزه با کرونا، واقع‌بینانه‌ترین روش‌ها برای کنترل سرعت گسترش بیماری، رعایت فاصله اجتماعی، شستشوی مداوم دست‌ها و استفاده از ماسک و قرنطینه داوطلبانه خانگی توسط مردم است (۴). همچنین پیشنهاد می‌شود سایر نیروهای مسلح نیز مانند سپاه پاسداران انقلاب اسلامی که ۲۰۰ مرکز واکسیناسیون عمومی بسیج محله محور در مازندران راه‌اندازی کرده است (۱۳)، با اجرای طرح‌های این چنین در تزریق واکسن به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی همیاری رسانده و همچنین ودجا با استفاده از متخصصین و آزمایشگاه‌های مجهز خود با افزایش تولید

[Downloaded from mcs.ajaums.ac.ir on 2026-11-26]

[DOI: 10.52547/mcs.9.1.1]

واکسن ایرانی فخرا و دانشگاه علوم پزشکی بقیه الله نیز با تولید واکسن نورا به کاهش همه‌گیری این ویروس کمک نمایند (۱۴).

تشکر و قدردانی

این مقاله با همکاری و حمایت معاونت فرهنگی و اجتماعی فرماندهی انتظامی استان گیلان تدوین شده است و بدین وسیله از همکاری صمیمانه این نهاد نهایت تشکر و قدردانی را دارم.

تضاد منافع

بدین وسیله کلیه نویسندگان تصریح می‌نمایند که هیچ گونه تضاد منافعی در خصوص مطالعه حاضر وجود ندارد.

References

1- Shirzad H, Abbasi Farajzadeh M, Hosseini Zijoud S R, Farnoosh G. The role of military and police forces in crisis management due to the COVID-19 outbreak in Iran and the world. Journal of Police Medicine. 2020; 9 (2): 63-70. (Persian) http://dx.doi.org/10.30505/9.2.63

2- Betsch C. How behavioural science data helps mitigate the COVID-19 crisis. Nat Hum Behav. 2020; 4(5): 438. http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7101898 http://dx.doi.org/10.1038/s41562-020-0866-1 http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/32221514

3- Salari N, Hosseinian Far A, Jalali R, Vaisi Raygani A, Rasoulpoor S, Mohammadi M, et al. Prevalence of stress, anxiety, depression among the general population during the COVID-19 pandemic: A systematic review and meta-analysis. Global Health. 2020; 16(1): 1-11. http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7338126 http://dx.doi.org/10.1186/s12992-020-00589-w

4- Shabani F, Farasat A, Namdar P, Gheibi N. Investigating the mechanism of action of SARS-CoV-2 virus for drug designing. Journal of Inflammatory Diseases. 2020; 24 (2): 158-77. (Persian) http://dx.doi.org/10.32598/JQUMS.24.2.708.3

5- Khadse PA, Gowda GS, Ganjekar S, Desai G, Murthy P. Mental health impact of COVID-19 on police personnel in India. Indian J Psychol Med. 2020; 42(6): 580-82. http://dx.doi.org/10.1177/0253717620963345 http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/33354089 http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7735249

6- Movagharpak, A. Development of an effective strategy in corona virus crisis management with emphasis on the role of NAJA based on SWOT matrix method (case study of Hamadan). Journal of Hamedan Police Science. 2020; 7(3): 29-44. (Persian) DOI: 10.22034/hpsj.2020.95315

7- Heydarnejad A, Ameri M, Yavari A, Hamidifar A. Investigating the role of police stations' counseling and social work departments in promoting police societal capital (case study: Mashhad police stations). Societal Security Studies, 2020; 11(62): 139-159. (Persian)

8- Mouloud Puri A. Establishment of equipment of the field hospital of the Islamic Revolutionary Guard Corps in Mahabad. [Cited 2020 June 27]. Available from: URL: https://www.iribnews.ir/00BXlJ

9- Taraghi Nejad ME. The first meeting of the armed forces health camp was held. [Cited 2020 March 13]. Available from: URL: www.irna.ir/news/83712365/

10- Akhavan A. Establishment of 7 field hospitals by the Islamic Revolutionary Guard Corps Ground Forces in the cities of the country. [Cited 2020 Dec 21]. Available from: URL: www.irna.ir/news/84156194/

11- Shafahi A. The Islamic Revolutionary Guard Corps' actions have been intensified in the form of the Martyr "Soleimani" plan to control Corona. [Cited 2021 June 30]. Available from: URL: www.irna.ir/news/84388142/

12- Sayari H. The military facilities are at the service of the Ministry of Health for coronavirus vaccination. [Cited 2021 July 18]. Available from: URL: https://www.iribnews.ir/00DIF1

13- Hassanpour M. Establishment of 200 neighborhood Basij public vaccination center in Mazandaran. [Cited 2021 July 6]. Available from: URL: https://www.iribnews.ir/00DFNG

14- Hosseini Bai M. The Fakhra vaccine was unveiled. [Cited 2021 March 16]. Available from: URL: https://www.iribnews.ir/00Cnib

[Downloaded from mcs.ajaums.ac.ir on 2026-11-26]

[DOI: 10.52547/mcs.9.1.1]